

YENİ TÜRK EDEBİYATINDA NAZIM ŞEKİLLERİ

Nazım Şekli: Mısraların sayısına öbeklenişine ve kafiyelerin düzenine göre şiire yerleştirilmesine o şiirin nazım şekli denir.

Mısra: Dizilmiş sıralanmış düzenlenmiş demektir.

- ✓ Arapçada kapı kanatlarından her birine mısra denir.
- ✓ Nazımın her bir Satırına mısra denir.
- ✓ Mısra bir nazım birimidir ve manzum metnin en küçük parçasıdır.
- ✓ Mısra nesirdeki cümlelerin karşılığıdır.
- ✓ Mısraların kümeleniş şekline **mısra düzeni**, kafiyelerinin sıralanış tarzına **kafiye örgüsü**, mısra düzeni ve kafiye örgüsüne göre aldığı şekle de **nazım şekli** denir.
- ✓ Türk şiirinin nazım şekilleri genellikle dörtlüktür.

GELENEKSEL YERLİ NAZIM ŞEKİLLERİ

- 1) **Halk Şiirinden Alınan Nazım Şekilleri:** Eğitimli/kentli şairler, Koşma Semai Mani gibi halk şairi nazım şekillerine yer vermişlerdir.
- 2) **Divan Şiirinden Alınan Nazım Şekilleri:** Behçet Necatigil, Atilla İlhan, Turgut Uyar, Ziya Osman Saba, Mehmet Çınarlı, Şahin Uçar, Nezir Akalın gibi şairler kimi şiirlerinde Gazel kaside mesnevi murabba mehammes rubai kullanmışlardır.

YABANCI EDEBİYATLARDAN ALINAN NAZIM ŞEKİLLERİ

Tanzimattan itibaren batılılaşma hareketiyle birlikte Türk şairleri batıdan bazı nazım şekilleri almış ve bazılarını da değişiklikler yaparak kullanmışlardır. Bunlar;

- 1) **İkilikler:** Düz kafiye nazım şekli; Couplet Eşleme Yeni Mesnevi

- ✓ Fransız edebiyatından alınmıştır
- ✓ Klasik Türk şiirindeki mesneviye benzer. Ancak farklı olarak her beyit kendi içinde anlam bütünlüğüne sahip değildir.
- ✓ Beyitler anlam bakımından birbirine bağlıdır.
- ✓ Aruzun her kalıbı ve hece vezinlerine yer verilebilir.
- ✓ Mesneviden kısa olabilir.
- ✓ Kafiye düzeni: **aa bb cc dd....**

- 2) **Üçlükler:** 3 mısralı bentlerden oluşur.

- ✓ Tanzimat döneminde uygulanmaya başlandı.
- ✓ Abdülhak Hamit in Zühre-i Hindi, Rakkase gibi şiirlerinden sonra yaygınlaşmıştır.
- ✓ **Vilanel:** Daha önceden köy türkülerine bu ad veriliyordu.
 - Ancak Fransa da 16. yy dan sonra nazım şeklini aldı.
 - Bent Sayısı 4, 6, 8 dir.
 - Biri açık biri kapalı kafiye kullanılır.
- ✓ **Terza Rima:** Örüşük kafiye denir.
 - 3 lü mısradan ve sonda bağımsız bir mısradan meydana gelir.
 - Bent sayısı sınırlı değildir.
 - Kafiye düzeni: aba, bcb, cdc, ded, efe, f.
 - İlk kez İtalyan edebiyatında Dante kullanmıştır.
 - Fransızlar 16. yy kullanmaya başlaışlar

- Türk Edebiyatında ise Serveti Fünûn ve Fecri Ati şairleri tarafından kullanıldı.

- ✓ **Terner:** Aynı cinsten kafiyeli bentlere denir.
 - Hece sayısı sınırlı değildir.
 - Kafiye düzeni: aaa kkk aaa kkk dir.
 - Edip Ayel in Yalova şiiri örnek gösterilebilir.

3) Dörtlükler: 4 er mısralık bentlerden oluşur.

- ✓ **Çapraz Kafiyeli Nazım Şekli:** Çapraz kafiye.
 - Bent sayısı sınırlı değildir.
 - Her konuyu işlemeye elverişlidir.
 - Kafiye düzeni: abab cdcd efef tir
- ✓ **Yarı Çapraz Kafiyeli Nazım Şekli:** Her bendin 1. 3 mısraları serbest 2. 4 mısraları da kendi aralarında kafiyelidir.
 - Kafiye düzeni: xaxa xbx b xcxc
- ✓ **Sarma Kafiyeli Nazım Şekli:** Rime embrasse.
 - Bent sayısı sınırlı değildir.
 - Her türlü konuyu işler.
 - Kafiye düzeni: abba, cddc, effe
 - Yeni Türk edebiyatında muhtemelen ilk olarak 1881 de Abdülhak Hamit 'bir safilin tesellisi' adlı şiirinde kullanmıştır.
- ✓ **Pontun:** Çift olması gereken dörtlüklerle yazılır.
 - Bent sayısı sınırsızdır.
 - İlk dörtlüğün ilk mısranın son dörtlüğün son mısrası olarak tekrarlanması zorunluluğudur.
 - 1. beyitin özel 2. beyitin nesnel ve tasviri olması lazım
 - 1. dörtlük biri açık biri kapalı çapraz kafiye çapraz kafiye olmalıdır.
 - Kafiye düzeni: abab, bcbe, cdcd, dada,
 - Malezyaya ait bir nazım şeklidir.
- ✓ **Rondel:** 4+4+5: 13 Mısralık 3 bentten oluşan nazım şeklidir.
 - Fransız edebiyatında 14. yy beri kullanılan Rondel i bizde Edip Ayel, Özdemir ince gibi şairler kullandılar.
 - 13 mısra içinde 2 cins kafiye kullanılır.
- ✓ **Rime- Plat:** Bizde fazla kullanılmamıştır.
 - 4 er mısralı bentlerden oluşur
 - Bent sayısı sınırlı değildir.
 - Kafiye Düzeni: aabb cddd eeff
 - Bize Fransız şiirinden gelmiştir.

4) Sekizlikler:

- ✓ **Oktava Rima:** Sekiz mısralık bentlerden oluşur.
 - İtalyan edebiyatında doğmuştur.
 - Kafiye düzeni: abababcc

- ✓ **Triyole:** 3 leme denir.
 - Sekizer mısralık bir veya birden fazla bentten meydana gelir.
 - Kafiye düzeni: abaaabab
 - Türk Edebiyatında fazla kullanılmamıştır

MISRA SAYISI FARKLI BENTLERDEN OLUŞAN NAZIM ŞEKİLLERİ

- ✓ **Sone:** Kurgusu simetrik.
 - 2 dörtlük ve 2 üçlükten oluşan 4 bent ve 14 mısralık nazım şeklidir.
 - Her sone de 5 cins kafiye vardır
 - **Heksametron** adı verilen bir vezinle yazılır.
 - Kaynağı tartışılan bir nazım şeklidir.
 - İtalyan Edebiyatında Dante Petrarque, Le Tasse En güzel örneklerini vermişlerdir.
 - Türk Şiirinde Soneyi Kullanan Süleyman Nesip tir.
 - Soneyi bütün Özellikleriyle kullanan Edip Ayel dir.
- ✓ **Rondo:** Rondeau.
 - 3 bent ve 15 mısradan oluşur
 - En güzel örneklerini Fransız şairleri vermiştir.
 - Türk şiirinde fazla kullanılmamıştır.
- ✓ **Balad:** Ballade. Halk Şarkıları
 - Zor bir nazım şeklidir.
 - En belirgin özelliği mısra sayısının ilk mısradaki hece sayısı ile aynı olmasıdır.
 - Genellikle 8-10 hecelik mısra ile yazılır.
 - 4 betten oluşur.
 - 8 heceli balatlar: $8+8+8+4=28$ ababbcbc + bcbc
 - 10 heceli balatlar: $10+10+10+5=35$ ababbccdd + ccdd
 - Türk Edebiyatında rağbet görmemiştir.
 - Edip Ayel Aruz vezni ile denemiştir.
- ✓ **İambos:** Eski yunan nazım şeklidir.
 - Mısra sayıları sınırsızdır
 - Mısraları biri uzun biri kısadır
 - Eski yunan ve Fransız şairleri bunu siyasi ve sosyal konular için kullanılır.
 - Türkiye de sadece Edip Ayel Kullanmıştır

SERBEST NAZIM ŞEKİLLERİ

- 1) Eşit Düzenli Serbest Şekiller
- 2) Karışık Düzenli Serbest Şekiller
- 3) Serbest Müstezat
- 4) Tamamen Serbest Nazım